

2019-2023

LOKALPROGRAM MILJØPARTIET DE GRØNNE NITTEDAL

1 VÅRE OVERORDNEDE VISJONER

For Miljøpartiet De Grønne Nittedal er hensynet til miljø, natur og fremtidige generasjoner ikke en enkeltsak, men noe grunnleggende som styrer våre standpunkter. Vår politikk bygger på å vise solidaritet med fremtidige generasjoner, dyr og natur. Natur og alt liv har verdi i seg selv. Forvaltning og fordeling må ta utgangspunkt i at ressursene er begrensede. Langsiktighet og et generasjonsperspektiv må styre politiske avgjørelser. Nittedal MDG setter livskvalitet fremfor materialisme og vekst som ødelegger livsgrunnet.

Solidaritet og rettferdig fordeling

Det norske velferdssystemet med sosial -, helse - og pensjonssystemer og den likeverdige, offentlige finansierte allmennskolen er i tråd med MDGs ønske om et samfunn som bygger på solidaritet og rettferdig ressursfordeling.

Bærekraftige politiske avgjørelser

I lokalpolitikken er det grunnleggende at politiske avgjørelser er økologisk, etisk og økonomisk bærekraftige, på kort og lang sikt. Dette er avgjørende for hvordan Nittedal vil utvikle seg fremover og for å skape et bærekraftig lokalsamfunn.

FNs bærekraftsmål må følges opp. Avgjørelser i Nittedal må ikke tas uten et helhetlig perspektiv som strekker seg utenfor kommunens grenser. Kommunens arealplanlegging har for eksempel mye å si for klimagassutslipp og for matsikkerheten lokalt og nasjonalt. Gleden over å kunne leve i pakt med naturen, på dens premisser og evne til reproduksjon, bør gjennomsyre alle våre handlinger. Dette er avgjørende for et godt liv og vår eksistens.





FOTO: KAI JENSEN

2 ET GRØNT NITTEDAL – LANDBRUK

Jordbruk

Vi tar det som en selvfølge at vi alle kan spise oss mette. Men fortsetter vi å forvalte jorda vår slik vi gjør i dag, kan mat bli en mangelvare i fremtiden. Ønsket om å minimere omdisponering av matjord har kommet inn i lovverket, men i praksis må matjord og mulig fremtidig matjord oftest vike for infrastruktur og byggeprosjekter. I realiteten trenger vi å øke arealer til matproduksjon. Vår lokale selvforsyningsgrad har sunket markant over flere tiår og synker fortsatt. Derfor sier MDG at matjord må bevares og holdes i hevd av hensyn til fremtidig matsikkerhet. Vi må også planlegge slik at det er mulig å utvide områder til matproduksjon. Dyrking av mat uten tilsetning av kjemikalier som kunstgjødsel og giftige sprøytemidler er en viktig del av MDGs landbrukspolitik. Vi vet at den drastiske nedgangen i antall pollinerende insekter blant annet skyldes bruk av sprøytemidler. Disse stoffene føres videre ut i vassdrag og skaper utfordringer for livet i vann. I siste instans rammer dette også mennesker. Vi vil derfor at kommunen oppmuntret til økologisk drift.

- Landbruket i Nittedal er viktig og skal videreutvikles i en bærekraftig retning.

- Nittedal MDG går imot nedbygging av jordene mellom rådhusområdet/Mosenteret og Nitelva.
- Kommunene i Akershus må ikke bli forsteder, sovebyer og gjennomfartsårer for storbyen Oslo på bekostning av matjord som ødelegges og bygges ned.
- Nittedal MDG vil at lokalprodusert mat skal gis første prioritet i kommunens kantiner og serviceinstitusjoner.
- Nittedal kommune skal prioritere og etterspørre økologisk produserte varer ved innkjøp fra de lokale bøndene.
- Det må legges til rette for å arrangere markedsdager for lokale landbruksprodukter i samarbeid med lokale produsenter minst to ganger årlig i Nittedal.

Skogbruk

Store deler av Nittedal er skogområder. Skogen er viktig for klimaregnskapet fordi den ved riktig forvaltning tar opp og binder store mengder CO₂. Moderne skogforvaltning tar som oftest ikke hensyn til sammenhengen mellom naturmangfold og binding av klimagasser. Kortsiktig gevinst, hvor alle innsatsfaktorer ikke er med i regnskapet, kommer lett i første rekke. Faktorer som ofte tilsettes er kvaliteten på tømmeret, skogbunnens evne til å binde klimagasser, naturopplevelser samt hvordan en variert skog skaper en sunn skog og tar hensyn til det biologiske mangfoldet. Tømmer av høy kvalitet er avgjørende for bygninger av tre som skal



FOTO: KAI JENSEN

stå seg over tid. Planteskog er en av hovedårsakene til tap av det genetiske mangfoldet i skogen og er med på å svekke skogens motstandsevne mot skadegjørere. Gammelskog med variert innslag av vegetasjon og alder er en viktig faktor for et rikt dyreliv som i seg selv har en stor verdi og er viktig for artsmangfoldet. Nittedal kommune bør

- gå foran som eksempel og forvalte sine skogeiendommer på naturens premisser og sterkt vektlegge kravet til høy kvalitet på tømmeret.
- legge klare premisser ved godkjenning av hogstmeldinger, slik at hensynet til biologisk mangfold og dyreliv vektlegges i langt større grad.
- prioritere plukkhogst hvor skogen forynger seg naturlig i stedet for flatehogst.
- Ikke drive hogst i yngre- og hekketid. Naturmangfoldloven og lov om dyrevelferd skal respekteres.

3 NATURMANGFOLD, NATURVERN OG DYREVELFERD

Arealplanlegging må bidra til å sikre naturmangfold og ta hensyn til klimaendringene. Den må derfor bygge på føre var-prinsippet. Leveområdene for dyr må ivaretas og ikke stykkes opp. Forekomsten av svartelistede arter, som utrykter den naturlige, varierte floraen, må i større grad bekjempes. På offentlig grunn er det kommunale myndigheter som har et ansvar for dette. I tillegg bør private grunneiere og frivillige engasjeres til samme formål.

Marka, Nitelva, dyrelivet og dyrevelferd

Nittedal må bevare sitt landlige og grønne preg og utvikles videre i grønn retning. Tilgangen til natur, friluftsliv, skiløyper og det åpne landskapet i dalbunnen gir livskvalitet og glede. Mange har valgt å bo i Nittedal på grunn av kvali-

teter som dette. Markagrensa må fastholdes. Nitelva med randsoner og tilførselsbekker må beskyttes, likeså dyre- og plantelivet både i og nær elva. Kommunen må ta vare på det helhetlige elveløpet i stedet for å ta enkeltbeslutninger som forringer elvelandskapet stykkevis. En forvaltningsplan må vedtas og tas hensyn til i all planlegging av naturinngrep. Nittedal MDG vil verne det naturlige dyrelivet og blant annet ha levedyktige bestander av rovdyrartene, inkludert ulv og gaupe, i Akershus. Veier, turveier og byggetiltak må ikke ødelegge dyrenes naturlige leveområder og ferdselsveier, men tilpasses disse. Insektene er i sterk tilbakegang over hele verden, og vår kommune må gjøre en innsats for å stoppe denne utviklingen. Kommunen bør, i den grad det finnes hjemmel for det, gjøre det enklere å fange opp forhold hvor dyr vanskjøttes. Hjelpearbeidet rettet mot hjemløse dyr og omplassering er både arbeids- og kostnadskrevenende, men frivillige organisasjoner gjør en stor innsats.

- Arealplanlegging må bygge på føre var-prinsippet. Nittedal MDG ønsker ikke gangvei langs Nitelva. Et slikt tiltak vil redusere biologisk mangfold og utrydde naturlig liv langs elva.
- Nittedal MDG ønsker å bevare marka, også i nærområdet til Nittedal, og støtter ikke kommunale planer om veibygging i marka eller lyssetting langs etablerte turveier. Nye turveier ut fra bebyggelsen skyver natur- og dyrelivet lenger bort fra der vi selv lever.
- Nittedal MDG vil at Nittedal kommune skal legge til rette for samt ha som mål at minst 10 prosent av produktiv skog vernes. Dette i nært samarbeid med skogeiere.
- Kommunen må iverksette tiltak for å motvirke tapet av insekter i naturen, både pollinerende og andre, som utgjør grunnlag for livet på landjorden.
- De frivillige organisasjonene som gjør en viktig innsats for å hjelpe hjemløse hunder og katter må på lik linje med andre frivillige organisasjoner kunne søke tilskudd fra kommunen, også til drift.

4 INFRASTRUKTUR, KLIMAGASS-UTSLIPP OG FORURENSNING

Kommunen må arbeide for å bli klimanøytral, blant annet gjennom arealplanlegging og samferdselsløsninger, ved energiøkonomisering, bruk av lavutslippsteknologi for transport og ved å bygge og rehabilitere på måter som gir mest mulig energieffektive hus. Ved kommunens anskaffelser av varer og tjenester og ved bygge- og anleggsvirksomhet må de samlede utslippene fra produksjon og transport telle med. Byggevarer som produseres regionalt eller innenlands bør ha fortrinn framfor varer som kommer langveisfra. Dette er en viktig faktor i et klimaregnskap.

Nittedal kommune må, av hensyn til klimagassutslipp, i langt større grad rehabilitere og vedlikeholde egne bygninger framfor å bygge nytt.

Nittedal kommune må føre en streng kontroll med egne bygge- og rehabiliteringsprosjekter; med hvordan bygge-

varer produseres, med kvaliteten i forhold til levetid på produktet og med det totale klimaregnskapet.

Plastavfall, plantegifter og veisalt

Kommunen er lokal forurensningsmyndighet og bør bruke denne myndigheten for å hindre lokal forurensning der det er mulig, både i privat og kommunal regi. Dette gjelder arbeid for å hindre avgang av plastgranulater fra kunstgressbaner så vel som å unngå bruk av plast i utendørs installasjoner som kan avgi forurensning til naturen.

Kommunen selv kan med fordel kutte ut unødig bruk av engangspplast.

- Nittedal MDG vil begrense og helst unngå all bruk av plantegifter, både i landbruket, ved skjøtsel av offentlig eiendom og langs offentlige veier. Bruk av miljøskadelig veisalt bør erstattes med alternativer som sand, bedre brøyting og (midlertidig) lavere fartsgrenser.

Lokal infrastruktur, energi, vann og avløp og avfallsbehandling

- MDG ønsker offentlig eierskap og politisk kontroll med infrastruktur, energi og drikkevann. Dessverre er klimaendringene allerede en realitet, slik at tilpasning til tøffere, lokale værhendelser gir store og kostnadskrevenende behov for vedlikehold f. eks. av vann- og avløpsnett. Dette må nå sikres nødvendig oppgradering og vedlikeholdes forsvarlig og planmessig. Avfallsbehandling er en kommunal/interkommunal oppgave. Den viktigste målsettingen må være en høy gjenvinningsgrad.
- Kommunen må innen 2020 utarbeide en forpliktende plan for å bli klimanøytral, planen må også gjøres gjeldende for pågående byggeprosjekter.
- Kommunen må pålegges å planlegge og følge opp en prosess for å kvitte seg med egen unødig bruk av engangspplast, både i administrasjonen og på tjenestestedene.
- I kontakt med statlige og fylkeskommunale veimyndigheter bør kommunen formidle krav om minimal bruk av miljøgifter og veisalt i vedlikeholdet.



FOTO: KAI JENSEN



FOTO: KAI JENSEN

5 BÆREKRAFTIG BOLIGUTBYGGING

Bygging av nye boliger bør i utgangspunktet konsentreres til områder som allerede er regulert til dette formålet (fortetting) og med nærhet til lokale arbeidsplasser. Høyhus må tilpasses stedets egenart og topografi. Det må være god nok skole- og barnehagekapasitet i nærområdet.

Arealplanlegging må ses i sammenheng med utviklingen i nabokommunene. Når vi beslutter hvor det skal bygges i vårt fylke, må vi planlegge ut fra hvor det er et effektivt og dekkende kollektivtransporttilbud. Slik kan det legges til rette for at kollektivtilbudet i stor grad blir brukt til arbeidsreiser i Akershus fremfor privatbil. MDG ønsker ingen boligbygging der det daglige transportbehovet hovedsakelig må dekkes ved bruk av bil.

- I den utstrekning det bygges nytt må det tas sikte på å skape et variert boligtilbud i kommunen, med boliger i ulike prisklasser, størrelser og av ulik art. Materialer, løsninger og arealbruk må være ressurseffektive. Nye boliger må være energieffektive. Det må tas særlig hensyn til boligbehovene til dem som er i etableringsfasen og har begrensede økonomiske muligheter.

- Dersom videre, større feltutbygginger i midtre og nordre del av kommunen skal tillates, må kommunen kreve å ha på plass et effektivt kollektivtilbud til Oslo og Nedre Romerike.

- Kruttverket er det største av de nye utbyggingsfeltene i Nittedal. Her er det bygget ut boliger uten at planlagt ballplass er realisert. Kommunen må ta ansvar for å rette opp dette.

6 SAMFERDSEL

Utviklingen i Nittedal må ses i sammenheng med Akershus og Oslo, hvor mange av oss arbeider, går på skole, får sykehusbehandling og andre offentlige tjenester. I fremtidens samfunn må folk få kortest mulige avstander mellom boliger, arbeidsplasser og barnehager, med nærbutikker i nabolaget og levende lokalsamfunn. Oslo og Akershus trenger også gode kollektivtilbud, langt bedre enn i dag, for at innbyggerne skal få tid til annet enn køståing og for å begrense energibruk/utslipp ved transport.

All økning i persontransport i Akershus må skje ved kolle-

ktivtrafikk, sykkel og gange. For å redusere dagens biltrafikk må det satses på effektive, moderne og raske kollektivløsninger, først og fremst baneløsninger. Det er stort behov for satsinger på transportinfrastruktur, men det må satses på løsninger som gir mer kollektivtransport og mindre biltransport.

Den store gjennomførte og videre planlagte boligutbyggingen i Hakadal, med et særs ineffektivt opplegg for kollektivtransport, bidrar til for mye biltrafikk fra Nittedal til Oslo og Romerike. Langs Gamleveien (i øst) har et betydelig antall innbyggere dårlig kollektivdekning, f.eks. til Hakadal stasjon. Dette øker bilbruken.

Buss og togtransport må sikres god fremkommelighet, hyppige avganger og ha priser som gjør at folk velger kollektivtransport. Nittedal kommune må arbeide for at bussdriften fra Nittedal til Oslo, Lillestrøm og Lørenskog og internt i Nittedal må effektiviseres for å redusere reisetiden. Betalingssystemet må bli slik at lange stopp på holdeplassene unngås.

Miljøpartiet De Grønne vil prioritere et sammenhengende nett av separate sykkelveier som gjør det mulig å sykle mellom Oslo sentrum og tettsteder i Akershus på en enkel måte. Arealplanlegging må gjøres slik at det blir mindre behov for bil. Det bør også være sykkelparkering ved alle togstasjoner og knutepunkt for kollektivtransport.

Oslopakke 3 innebærer å bruke mange milliarder kroner på å tilrettelegge for biltrafikk frem til år 2027. MDG vil omdisponere ressursene fra veiprojektene til en helhetlig samferdselspolitikk for Oslo-området, inkludert innfartsårene til og fra Akershus.

- Nittedal kommune må kreve overfor relevante beslutningstakere at tettbygde strøk i Nittedal må få et effektivt kollektivtransporttilbud til Oslo og andre kommuner på Nedre Romerike.
- Den nye direkteruten Nittedal – Lørenskog har endestopp ved Rotnes i Nittedal, ved rv. 4. Kommunen må arbeide for å få endestoppet lagt til Hakadal eller til Nittedal stasjon.
- Hakadal må få hyppigere og bedre koordinert busstransport som forbinder dagens to endeholdeplasser på Kongskog og Hellerudhaugen samt øke hyppigheten også utenom rushtidene.
- Ved veibygging og veirehabilitering i Nittedal må det gis plass for gående og syklende.
- Nittedal MDG ønsker en under-/overgang mellom Tumyrveien og Vestliveien ved Nittedal stasjon, som vil forkorte gangveien mellom områdene med cirka 2 km.
- Dersom planlagt skole på Elvetangen skal føre til at flere elever går til skolen, må aktuelle skoleveier sikres med gang- og sykkelvei (f.eks. Sagstuveien fra Hakadal stasjon til riksvei 4).
- Det må etableres sikker overgang over riksvei 4 foran rådhuset.
- Nittedal MDG vil jobbe for innfartsparkeringer i umiddelbar nærhet til kollektivtrafikk som et av flere tiltak for å redusere bilbruk.
- Innfartsparkering bør være i parkeringshus for å unngå å

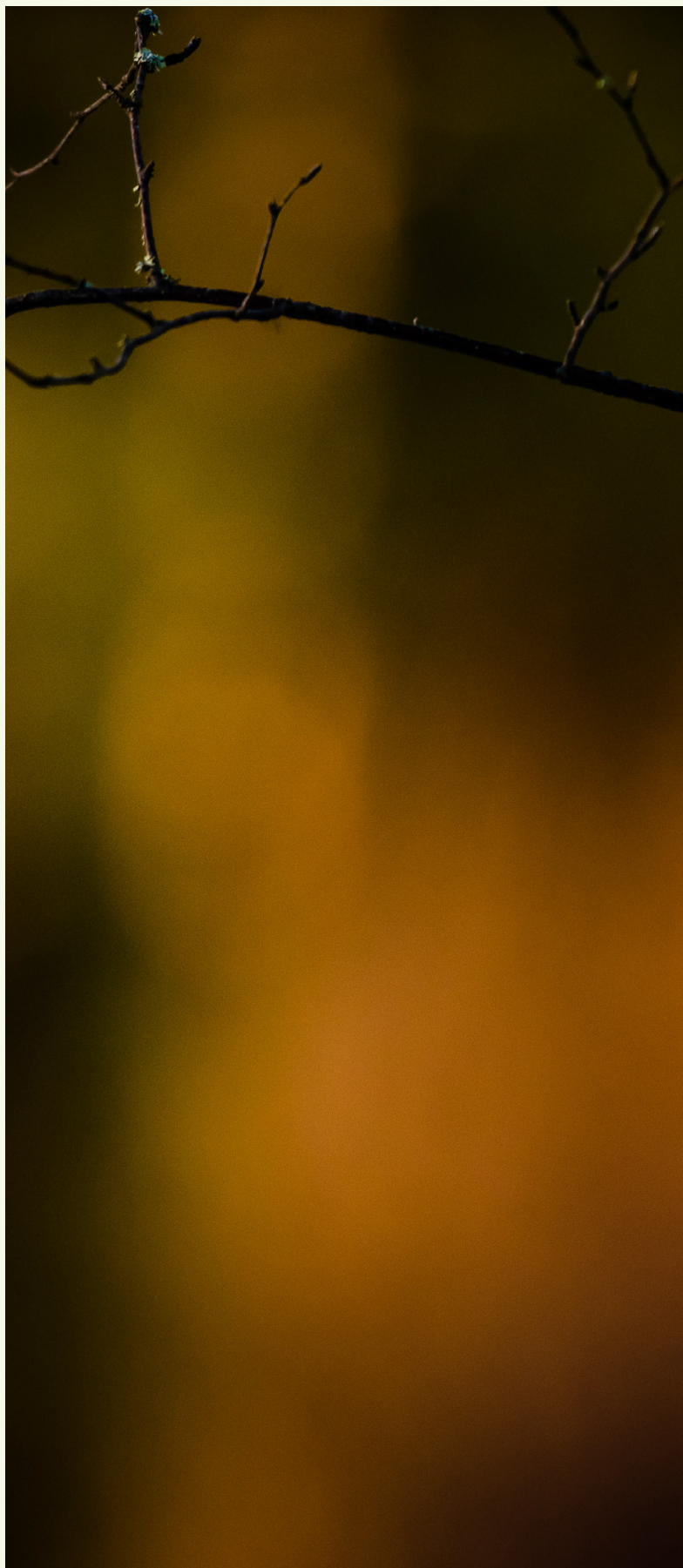






FOTO: KAI JENSEN

bruke store arealer. Ved rådhuset må parkeringshus anlegges for å verne matjord.

- Nittedal kommune skal legge til rette for bruk av utslippsfrie kjøretøy, blant annet ved å kreve (som reguleringsmyndighet) at det blir bygget lade- og fyllestasjoner ved knutepunkter, kjøpesentre osv. inkludert ved egen bygningsmasse. Det samme gjelder for sikker oppbevaring og lading av elektriske sykler. Det er rett og rimelig at forbrukeren selv betaler for oppbevaring og det faktiske forbruket.
- Nittedal MDG ønsker ikke flytting, omlegging eller utvidelse av riksvei 4, men at veitrafikken reduseres gjennom fortrinnsvis å bygge ut effektive, skinnegående samferdselsløsninger til både Oslo og Nedre Romerike. En begrenset veiutvidelse må bare finne sted om det gjelder kollektivfelt og om det vil gi reelt raskere fremkommelighet for kollektivtrafikken når hele transportstrekningen Nittedal-Oslo ses under ett.

7 ØKONOMI, NÆRINGS LIV, SKATT OG ARBEIDSPASSER

God og forsvarlig forvaltning av kommunens økonomi er en forutsetning for at kommunen skal ha størst mulig handlefri-

het. Økonomikontroll og økonomisk handlefrihet trengs for å kunne ivareta både kommunale tjenester og hensynet til miljø, natur og klima på en forsvarlig og bærekraftig måte.

Kommunen har en for sterk utbyggingsvekst. Den tapper kommunens frie midler og bygger opp gjeld.

Utbygging må tilpasses kommunens økonomiske forutsetninger og kvalitetsnivå på helse, omsorg og skole. Verktøyet for å styre dette er reguleringsplaner med absolutte vilkår om ferdig infrastruktur (veier/kollektivtilbud, skolekapasitet, barnehagekapasitet, vann, kloakk og renovasjon) før utbygging. Eventuell kommunal finansiering av infrastrukturen som videre utbygging krever må bare tas etter hvert som dette kan skje uten å gi kutt i drift av velferdstjenestene.

Lokalt næringsliv og lokale arbeidsplasser

Nittedal MDG ønsker en næringslivsvennlig politikk for å bevare og legge til rette for lokalt næringsliv og lokale arbeidsplasser. Vi har overskudd av boliger i forhold til arbeidsplasser. Lokale arbeidsplasser vil begrense transport i Oslo- og Akershusregionen. Næringspolitikken må være miljømessig bærekraftig og ikke gå på bekostning av naturmangfoldet og Nittedal som en landbrukskommune med et sterkt jordvern.

Kommunen må søke å få til miljøforsvarlig og rasjonell drift og lavest mulige driftskostnader i egen virksomhet, for eksempel ved å ta hensyn til dette ved lokalisering.

ing av kommunens drift og i forbindelse med bygging og rehabilitering.

Betjeningen av kommunens betalings- og gjeldsforpliktelses trenger en annen finansiering enn gjennom kutt i velferdstjenester og låneopptak som skyver forpliktelsene frem i tid.

Kommunen må bidra til at det er lærlingeplasser i Nittedal. Virksomheter som vinner anbud over en viss størrelse for kommunen må ha lærlingeordning.

- Nittedal MDG stiller seg positiv til å bruke plan- og bygningsloven slik at småbedrifter kan få tillatelse til å etablere seg i boligområder, til at boligeiendommer eller deler av bolighus omdisponeres til næringsformål og liknende. Dette forutsetter at ikke avgjørende nærmiljøhensyn taler imot dette, for eksempel støy, sikkerhet og utslipp.
- Nittedal MDG er positiv til å omdisponere Glittrklinikken til næringsformål eller andre formål som kan gi varige arbeidsplasser. Nittedal MDG ønsker ikke omdisponering av området til boligutbygging fordi kollektivtilbudet i området ikke konkurrerer med bilbruk.
- Kommunens sterke utbyggingsvekst, basert på låneopptak, gjør at det er nødvendig med eiendomsskatt for å opprettholde de kommunale tjenestene på et tilfredsstillende nivå. Denne utbyggingsveksten er Nittedal MDG uenig i, og den er heller ikke bærekraftig over tid.

8 HELSE OG VELFERD

Nittedal MDG mener at barnevern, helse og omsorg er grunnleggende kommunale tjenester som må gis nødvendig prioritet ved de avgjørelser kommunen tar. Dette er de største og mest kostnadskrevene kommunale ansvarsområdene. Utviklingen der er derfor avhengig av kommunens økonomi og kommunens økonomistyring.

Helse- og omsorgssektoren må tilføres tilstrekkelige ressurser for mottak av pasienter fra Ahus. Det må være egne tilbud til pasienter med sykdommer relatert til rus og psykiatri, spesielt med vekt på tilbud til barn og unge. God tilgang på fastleger, helsestasjon og helsesykepleier på skolen må prioriteres.

Nittedal MDG slutter opp om gjeldende politikk i Nittedal som satser på å gi innbyggerne hjelp og bistand som gjør det mulig å bo lengst mulig i eget hjem ved alderdom og sykdom. Samtidig er det viktig at det finnes forsterkede tilbud til dem som ikke kan hjelpes i eget hjem på forsvarlig måte og at kapasiteten dekker behovet. Sykehjemmene i Nittedal må ha sunn og god mat fra eget, kommunalt drevet kjøkken, som sikrer kvalitet og mulighet for å involvere beboerne.

Barneverntjenesten må følges opp for å sikre at det er rammebetingelser som gir dem mulighet til å gi barn og barnefamilier, også de med store behov, kompetente hjelpe-tiltak. Dette vil forebygge behovet for å flytte barn ut av hjemmet både akutt og permanent. For å kunne redusere eksterne kjøp av hjelpetiltak fra private tilbydere, må tjenesten ivaretas med nok medarbeidere med særskilt kompetanse på gode endringsprosesser i familier. Tjenesten som helhet

må ha tilgang på ressurser for kontinuerlig faglig utvikling.

- Nittedal MDG prioriterer god drift av skole, helse og omsorg fremfor vekst i innbyggertall.
- Vi ønsker tilstrekkelige ressurser til sykehjemmene for å løfte arbeidet med aktivisering og et meningsfylt liv for beboerne.

9 BARN OG UNGDOM, OPPVEKST, KULTUR OG INTEGRERING

Nittedal har en befolkning med større andel barn enn gjennomsnittet av norske kommuner. Det er viktig å slutte opp om både kommunens og frivilliges arbeid for barne- og ungdomsaktiviteter i Nittedal, både idrett og kultur.

Nittedal MDG ønsker møteplasser av ulik art for at blant andre ungdom og unge voksne skal ha steder å treffes.

Idrett, kultur og aktiviteter for barn og unge bør ikke utelukke noen av økonomiske grunner, og bør også innrettes slik at det bidrar til integrering av mennesker med ulik bakgrunn.

I nær tilknytning til skolene vil vi jobbe for at det anlegges skolehager for å kunne styrke den praktiske kunnskapen om matproduksjon og matlaging.

Videre vil vi ta naturen i bruk i forbindelse med undervisning om klima og naturmangfold.

Det er viktig at barna lærer seg å forstå og sette pris på naturen og hvordan vi påvirker den.

Planlagte endringer i skolesektoren vil medføre større undervisningsenheter. Dette kan komme til å øke behovet for stillingsressurser til skolene knyttet til oppfølging av det sosiale miljøet, noe som i sin tur vil kunne redusere forventet innsparingsgevinst. Kommunen må følge opp dette etter hvert som tiltakene realiseres.

Kulturminner, landskap så vel som bygninger og konstruksjoner som er med på å fortelle bygdas historie er av stor verdi og må varetas. Arealplaner og vedtak må vektlegge dette. Miljøpartiet De Grønne er bekymret for tapet og forfallet av kulturminner som har foregått over mange år i kommunen. Et eksempel fra de siste fire år er kommunens riving av Gamle Glittr ved Hakadal kirke, som Senterpartiet og MDG kjempet for å få bevart.

- Virksomheten ved Gnisten i Hakadal er verdifull for integrering og rehabilitering og er et kommunalt tiltak som må ivaretas.
- Både private og kommunale barnehager har en plass i Nittedal. Kommunen må arbeide for at innbyggerne kan få tilbud om barnehageplass i sitt lokalmiljø.
- Lærerressurser per elev og ressurser til undervisningsmaterieill, inventar og utstyr bør økes så langt kommunens økonomi tillater det.
- Ungdomsskolene skal ha tilbud om opplæring i både fransk og tysk.
- Kommunen må ta et ansvar for at de synlige sporene av bygdas historie ikke går tapt.